# מן הדפוס אל המסך: עיתונות שבודקת את עצמה

כתבות ב־3 רמות קריאה
רמה 3 · כיתות ה׳–ו׳

שם: כיתה: תאריך:

בשנת 1863 החלו לצאת בירושלים העיתונים העבריים הראשונים בארץ ישראל – "הלבנון" ו"החבצלת". הם הופיעו פעם בשבוע או פעם בחודש, נדפסו באותיות עופרת שסודרו ביד, ומספר הקוראים שלהם היה קטן. ידיעה מחוץ לארץ יכלה להגיע לקוראים כעבור שבועות.

מאז השתנתה העיתונות מן היסוד. מכונות דפוס מהירות הדפיסו עשרות אלפי עותקים בלילה אחד, ואחריהן באו הרדיו, הטלוויזיה והאינטרנט. כיום ידיעה יכולה להתפרסם דקות ספורות אחרי האירוע, והקוראים עצמם מגיבים, משתפים ומפיצים אותה הלאה.

אבל דבר אחד לא השתנה: עבודה עיתונאית טובה מתחילה באיסוף מידע ובבדיקתו. כתבים מראיינים עדים, משווים בין מקורות שונים ומבקשים תגובה גם מן הצד שמבקרים אותו. עורכים שואלים: מי המקור? האם יש לו אינטרס? האם יש מקור נוסף שמאשר את הפרטים? גם הבחנה בין עובדה לדעה היא חלק מן העבודה: עובדה אפשר לבדוק, ודעה היא פרשנות של מי שכותב.

ברשתות החברתיות כל אחד יכול לפרסם, ולכן הבדיקה עוברת במידה רבה אל הקוראים. ידיעה מרגשת או מפחידה מופצת מהר, גם כשהיא לא נכונה. תמונה ישנה יכולה להופיע כאילו צולמה היום, ומשפט יכול להיות מוצג בלי ההקשר שלו.

לכן כדאי שכל קורא יתרגל כמה הרגלים פשוטים: לבדוק מי פרסם ומתי, לחפש את הידיעה במקור נוסף ואמין, לשים לב אם הכותרת מגזימה, ולעצור רגע לפני ששולחים הלאה. בעולם שבו כולנו גם קוראים וגם מפרסמים, כל אחד מאיתנו הוא קצת עורך.

## שאלות

איתור מידע גלוי **1. אילו עיתונים עבריים החלו לצאת בירושלים בשנת 1863?**

איתור מידע גלוי **2. אילו שאלות שואלים עורכים כדי לבדוק מקור? כתבו שתיים.**

הבנה ופרשנות **3. מה ההבדל בין עובדה לדעה, לפי הכתבה? כתבו דוגמה אחת לכל אחת מהן מחיי בית הספר.**

הסקת מסקנות **4. למה, לפי הכתבה, ידיעה מרגשת או מפחידה מופצת מהר גם כשהיא לא נכונה? מה אפשר להסיק מכך על התפקיד שלנו כקוראים?**

הערכה וביקורת **5. המשפט האחרון הוא: "כל אחד מאיתנו הוא קצת עורך." האם המשפט מסכם היטב את הכתבה? נמקו.**

א. כן – כי...

ב. לא – כי...

ג. חלקית – כי...

שאלה פתוחה לכתיבה **6. כתבו "כרטיס כיס" לתלמידי בית הספר: ארבעה צעדים לבדיקת ידיעה לפני ששולחים אותה הלאה, עם הסבר קצר לכל צעד.**